

Mossor i Mjällådalen den 27-28 september 2010

Text: Cecilia Nilsson och Henry Åkerström, Mossornas Vänner

Efter Mossornas Vänners höstexkursion, som i år gick till trakterna runt Borgsjöbyn i Medelpad, var vi tre mossvänner (Sofia Lundell, Cecilia Nilsson och Henry Åkerström) som begav oss österut för ytterligare ett par dagars mossletande i Mjällådalen. Sofia Lundell, som även är medlem i Naturskyddsföreningen i Härnösand, blev nu vår guide tillsammans med Elisabeth Nilsson från Naturskyddsföreningen i Timrå. Under två dagar bjöds på strålande solsken när vi vandrade genom labyrinter av granskogsklädda raviner, som formats när Mjällån och dess tillflöden grävt sig djupt ner i finkorniga sediment.

Den 27 september

Första dagen inledde vi med att studera mossfloran i en granskogskantad bergssluttning, NV om Jällviksbodarna. Bergarten visade sig vara tämligen sur, varför vi istället ägnade större uppmärksamhet åt den relativt rikliga mängden död ved nedanför branten. Här fanns lågor av varierande nedbrytningsgrad. Det dröjde inte länge förrän vi fann sådana som var beväxade med vedtrappmossa *Anastrophyllum hellerianum*. Den är en signalart som visar på områden med kontinuerligt god tillgång på lågor i olika nedbrytningsstadier. Att arten är signalart understryks av att den här växte tillsammans med vedflikmossa *Lophozia longiflora*. Denna är, liksom vedtrappmossan, rödlistad med hotkategori NT. Ännu en på ved växande art var platt spretmossa *Herzogiella turfacea*. Den är lite av en doldis och kan vara lite svår att skilja ut från den vanligare stubbspretmossan *Herzogiella seligeri*. Mossan är inte ovanlig men den är inkluderad i EU:s art- och habitatdirektiv. Ytterligare en signalart, mörk husmossa *Hylocomiastrum umbratum*, fann vi växandes på mark när vi gått en bit längre in i skogen. Elisabeth visade oss sedan även aspfjädermossa *Neckera pennata* (signalart och rödlistad, hotkategori NT) på stammen av en asp högt upp i en sluttning.

Signalarten vedtrappmossa *Anastrophyllum hellerianum* visar på höga naturvärden. Foto: Hans Sundström

Härefter vandrade vi vidare norrut till ytterligare en ravin. Där fanns branta bergväggar och ett litet vattenfall. Mängden lågor var stor även här och på många av dem fann vi återigen vedtrappmossa. Vår krypande och minutiösa granskning av den döda veden resulterade i ett glatt tjohoo. Fjolårets nu

bruna och årets små, färska och skönt gröna sporkapslar avslöjade grön sköldmossa *Buxbaumia viridis*. Alltid en trevlig syn, även för oss söder om Dalälven där mossan inte är allt för ovanlig i finare miljöer. För medelpadingen är detta en raritet. Artfynd i periferin av det kända utbredningsområdet är alltid viktiga. Vi har ett nationellt ansvar för grön sköldmossa då den omfattas av EU:s art- och habitatdirektiv. Mossan är också fridlyst i hela Sverige. Att den signalerar skyddsvärd skog understryks av att den här bor granne med både rosenticka *Fomitopsis rosea* och doftticken *Haploporus odoratus*. Sofia meddelade senare att hon efter denna utflykt har hittat flera nya fynd av denna säregna mossa i dalgången! Så gå inte förbi en kraftigt murken låga eller stubbe utan att ge den gröna sköldmossan chansen att bli upptäckt.

Foto ö.tv: Cecilia Nilsson, övr: Sofia Lundell

Den 28 september

Andra dagen tog Elisabeth oss med till en annan del av Mjällådalen, nu i Ångermanland och på promenadavstånd söderut med utgångspunkt Västanåfallet. Här tog vi oss ned, klättrandes över lågor, i en ravin dominerad av gran med inslag av asp, sälg och björk. Det fanns både färska, mossövernäta och förrötade lågor, många av dem bevuxna med vedtrappmossa. Längre ner i ravinen följde vi en liten, slingrande och porlande skogsbäck. Vi undersökte även några lodytor och fann då skogstimmia *Timmia austriaca* växande nedanför en av dem. Skogstimmia är en signalart som signalerar skogsmiljöer med höga naturvärden. Den indikerar också växtplatser som under en längre tid haft konstant hög luftfuktighet. I närheten var aspinslaget lite större. Efter en kort stunds letande fick vi återigen se aspfjädermossa växande på en av stammarna.

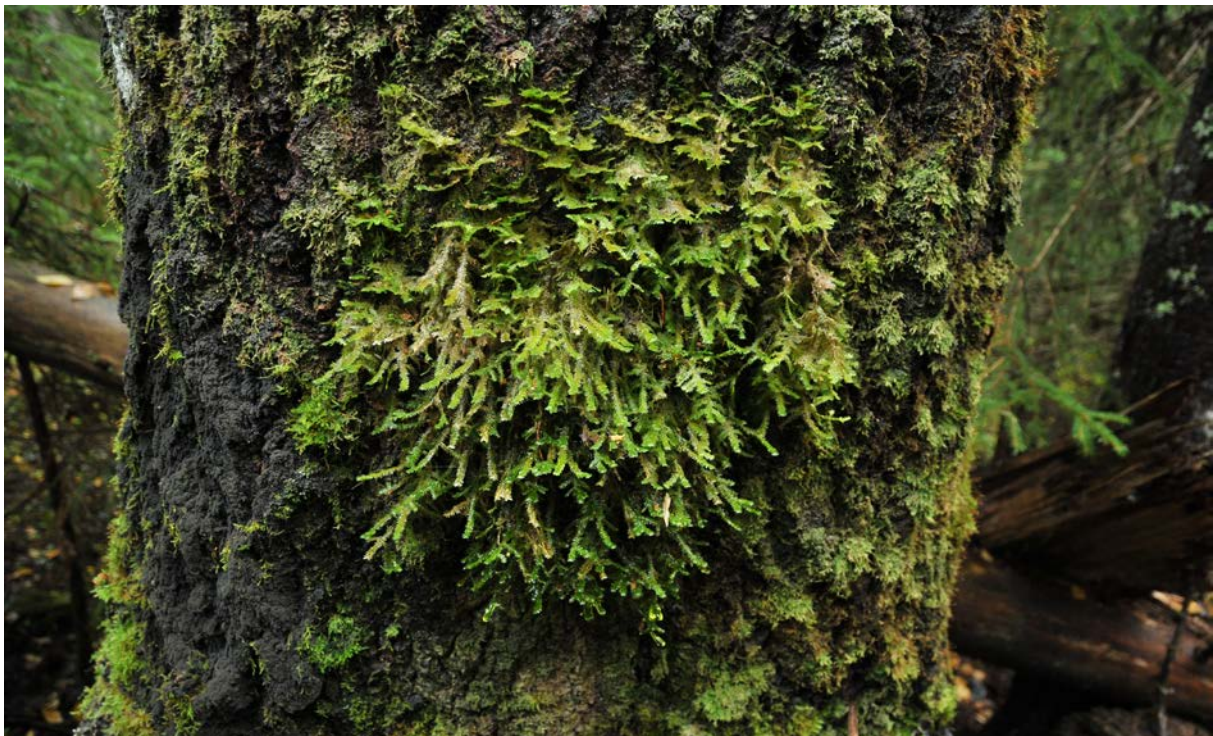
Aspfjädermossa (Neckera pennata) ArtDatabankens faktablad:

http://snotra.artdata.slu.se/artfakta/SpeciesInformationDocument/Neckera_Pennata_1079.pdf

Läs även Anders Delins artikel: Aspfjädermossan Neckera pennata trivs i tät skog

http://skogsaktivisten.se/?page_id=417

Man får vara ödmjuk och inse att två dagar är en allt för kort tid för att få grepp på mossfloran i ett så stort område som Mjällådalen. Men landskapets unika geologi och naturvärden hann värma våra hjärtan. Besöket gav mersmak och det är vår förhoppning att naturskyddsföreningens kamp fortsätter så att skogsbruket inte tillåts fragmentera sönder området. Mjällåns dalgång är väl värd ett långsiktigt skydd.

En äldre asp med signalarterna korallblylav och den betydligt mer sällsynta aspfjädermossan. Foto. Hans Sundström

Artlista, mossexkursion i Mjällådalen den 27-28 september 2010

Kärlväxter				
Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Ekologisk katalog	Signalvärde	Rödlista
Asp	<i>Populus tremula</i>			
Knärot	<i>Goodyera repens</i>	S2		NT
Lavar				
Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Ekologisk katalog	Signalvärde	Rödlista
Bårdlav	<i>Nephroma parile</i>	Indikatorart	S3	
Gammelgranslav	<i>Lecanactis abietina</i>	Indikatorart		
Garnlav	<i>Alectoria sarmentosa</i>	Indikatorart	S1	NT
Lunglav	<i>Lobaria pulmonaria</i>	Indikatorart	S3	NT
Stuplav	<i>Nephroma bellum</i>	Indikatorart	S3	
Vitgrynig nållav	<i>Chaenotheca subroscida</i>	Mindre allmän, indikatorart	S2	
Mossor				
Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Ekologisk katalog	Signalvärde	Rödlista
Aspfjädermossa	<i>Neckera pennata</i>	Sällsynt, indikatorart	S3	NT
Aspmossa	<i>Pylaisia polyantha</i>			
Bergveckmossa	<i>Diplophyllum taxifolium</i>			
Bågpraktmossa	<i>Plagiomnium medium</i>	Mindre allmän, sparsam förekomst	S3	
Bäckrundmossa	<i>Rhizomnium punctatum</i>			
Bäckskapania	<i>Scapania undulata</i>			
Cirkelmossa	<i>Sanionia uncinata</i>			
Cypressfläta	<i>Hypnum cupressiforme</i>			
Enbjörnmossa	<i>Polytrichum juniperinum</i>			
Fingermossa	<i>Lepidozia reptans</i>			
Fyrtandsmossa	<i>Tetraphis pellucida</i>			
Granvitmossa	<i>Sphagnum girgensohnii</i>			
Grön sköldmossa	<i>Buxbaumia viridis</i>	Mindre allmän, indikatorart	S3	
Hornflikmossa	<i>Lophozia longidens</i>			
Husmossa	<i>Hylocomium splendens</i>			
Hårflikmossa	<i>Blepharostoma trichophyllum</i>			
Hårsidenmossa	<i>Plagiothecium piliferum</i>			
Jordflikmossa	<i>Lophozia ventricosa</i>			
Jordtrådmossa	<i>Cephalozia bicuspidata</i>			
Kammossa	<i>Ptilium crista-castrensis</i>			
Klosidenmossa	<i>Plagiothecium curvifolium</i>			
Korsflikig trådmossa	<i>Cephalozia loitlesbergeri</i>			
Kransmossa	<i>Rhytidiadelphus triquetrus</i>			
Kuddtrattmossa	<i>Amphidium mougeotii</i>	Sparsam förekomst		
Kvastmossa	<i>Dicranum scoparium</i>			
Källpraktmossa	<i>Pseudobryum cinclidioides</i>		S2	
Liten bräkenmossa	<i>Plagiochila asplenioides ssp. porelloides</i>			
Liten klipptuss	<i>Cynodontium tenellum</i>			
Luddnicka	<i>Pohlia prolifera</i>	Mindre allmän		
Lundpraktmossa	<i>Plagiomnium cuspidatum</i>			
Mörk husmossa	<i>Hylocomiastrum umbratum</i>		S2	
Opalmossa	<i>Pohlia cruda</i>			
Pigglummermossa	<i>Barbilophozia attenuata</i>			
Platt skimmermossa	<i>Pseudotaxiphyllum elegans</i>	Sparsam förekomst		
Platt spretmossa	<i>Herzogiella turfacea</i>	Sällsynt		
Pärnsvepemossa	<i>Gymnocolea inflata</i>			
Repmossa	<i>Pterigynandrum filiforme</i>			
Rosmossa	<i>Rhodobryum roseum</i>			
Skogsbjörnmossa	<i>Polytrichastrum formosum</i>			
Skogsflikmossa	<i>Lophozia ventricosa var. silvicola</i>			

Skogshakmossa	<i>Rhytidiadelphus subpinnatus</i>		S1	
Skogslummermossa	<i>Barbilophozia lycopodioides</i>			
Skogstimmia	<i>Timmia austriaca</i>		S2	
Späd gräsmossa	<i>Sciuro-hypnum reflexum</i>			
Spärrknölmossa	<i>Oncophorus wahlenbergii</i>			
Spärrvitmossa	<i>Sphagnum squarrosum</i>			
Stor björnmossa	<i>Polytrichum commune</i>			
Stor fransmossa	<i>Ptilidium ciliare</i>			
Strumamossa	<i>Cynodontium strumiferum</i>			
Stubbkvastmossa	<i>Dicranum montanum</i>			
Sumpsäckmossa	<i>Calypogeia muelleriana</i>			
Sågskapania	<i>Scapania umbrosa</i>			
Trubbflikmossa	<i>Lophozia obtusa</i>			
Trädhättemossa	<i>Orthotrichum speciosum</i>			
Tät fransmossa	<i>Ptilidium pulcherrimum</i>			
Vedblekmossa	<i>Lophocolea heterophylla</i>			
Vedflikmossa	<i>Lophozia longiflora</i>	Mindre allmän		NT
Vedsidenmossa	<i>Plagiothecium laetum</i>			
Vedtrappmossa	<i>Anastrophyllum hellerianum</i>	Mindre allmän	S2	NT
Vridmossa	<i>Trichostomum tenuirostre</i>	Sparsam förekomst		
Våggig sågmossa	<i>Atrichum undulatum</i>			
Väggmossa	<i>Pleurozium schreberi</i>			
Äppelmossa	<i>Bartramia pomiformis</i>			
Svampar				
Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Ekologisk katalog	Signalvärde	Rödlista
Algröppa	<i>Plicatura nivea</i>			
Doftskinn	<i>Cystostereum murrayi</i>	Mindre allmän, indikatorart	S3	NT
Doftticka	<i>Haploporus odorus</i>	Mindre allmän, indikatorart	S3	VU
Gammelgransskål	<i>Pseudographis pinicola</i>	Mindre allmän, indikatorart	S3	NT
Gränsticka	<i>Phellinus nigrolimitatus</i>	Mindre allmän, indikatorart	S3	NT
Ostronmussling	<i>Pleurotus ostreatus</i>	Mindre allmän		
Rosenticka	<i>Fomitopsis rosea</i>	Mindre allmän, indikatorart	S3	NT
Slingerticka	<i>Cerrena unicolor</i>			
Stor aspticka	<i>Phellinus populicola</i>	Mindre allmän, indikatorart	S2	NT
Stor hjortticka	<i>Datronia mollis</i>			
Ullticka	<i>Phellinus ferrugineofuscus</i>	Mindre allmän, indikatorart	S3	NT

Sammanställt av Hans Sundström, info@skogsaktivisten.se